

СТОПАНСКА КОМОРА
НА МАКЕДОНИЈА
ECONOMIC CHAMBER
OF MACEDONIA

НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА: ИНДНИТЕ ПРЕДИЗВИЦИ НА ЕКОНОМСКИОТ РАЗВОЈ И ЕКОНОМСКИТЕ ПОЛИТИКИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

**ИЗВОЗНА ДИВЕРЗИФИКАЦИЈА И МОДЕРНА
РЕИНДУСТРИЈАЛИЗАЦИЈА КАКО ФУНДАМЕНТАЛНИ ПРОЦЕСИ
ВО ЗАБРЗУВАЊЕ НА РАСТОТ НА МАКЕДОНСКАТА ЕКОНОМИЈА**

д-р Дарко Лазаров

Професор, Економски факултет, УГД

Бранко Азески

Претседател, Стопанска Комора на Македонија

Вовед

Главниот мотив на истражувањето е бавната развојна динамика на македонската економија

Основни цели на трудот се:

- адресирање на причините за лоши економски резултати низ една научна и објективна призма,
- идентификување на идните развојни можности и потенцијали на економијата, и најважно,
- понуда на решенија и предлог политики насочени кон динамизирање на економскиот раст.

Извори на растот – производен пристап

	Извори на раст на БДП	Стапка на раст, %	Апсолутен придонес, %	Релативен придонес, %
A	Работна сила	1.22	1.22	45
B	Физички капитал	3.44	1.13	42
C	Технолошки прогрес	0.35	0.35	13
	Бруто домашен производ (A+B+C)	2,7%	2.7%	100%

87% од стапката на раст на македонската економија во анализираниот период е базиран на **квантитативен пораст на факторите на производството** (труд и капитал)

- 45% од растот е резултат на зголемување на стапката на вработеност,
- 42% од растот е резултат на зголемување на капиталните фондови (инвестиции во основни средства).

само **13%** од растот е резултат на **вкупната факторска продуктивност** (продуктивноста на трудот – човечки капитал и продуктивноста на капиталот – технолошкиот прогрес).

Извори на растот – пристап на побарувачка

Компонентни на агрегатна побарувачка	2001-2017			
	Стапка на раст, %	Учество во БДП (%)	Апсолутен придонес, %	Релативен придонес, %
Финална потрошувачка на домаќинства, вклучувајќи НПИСД	2.7	75%	2.02	75.85
Финална јавна потрошувачка	1.9	17%	0.32	12.15
Бруто-инвестиции	6.6	26%	1.73	64.98
Извоз на стоки и на услуги	6.7	40%	2.68	100.18
Увоз на стоки и на услуги	7.1	-58%	4.12	-152.59
Нето извоз	7.9	-18%	-1.42	-52.43
Бруто домашен производ	2.7%	100%	2.7%	100%

Главниот мотор на растот е **финалната потрошувачка на домаќинствата** која учествува со **75%** во растот на економијата и **јавната потрошувачка на државата** која во креирањето на економскиот раст учествува со **12%**, или заедно **87%**.

Бруто инвестициите учествуваат со **65%** во растот на економијата, но како што видовме од структурата на инвестициите, тие се значително неповолни за долгорочниот раст на економија.

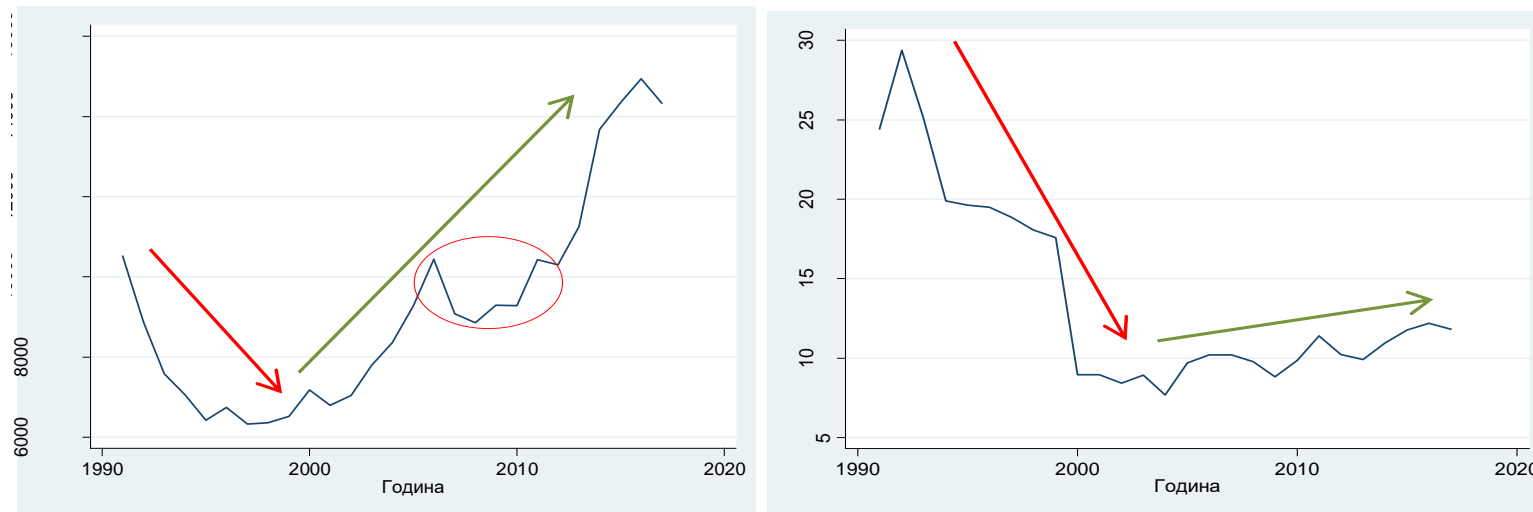
Негативен придонес на **нето-извозот** од **52%** во стапката на раст на економијата.

Извори на растот – секторски пристап

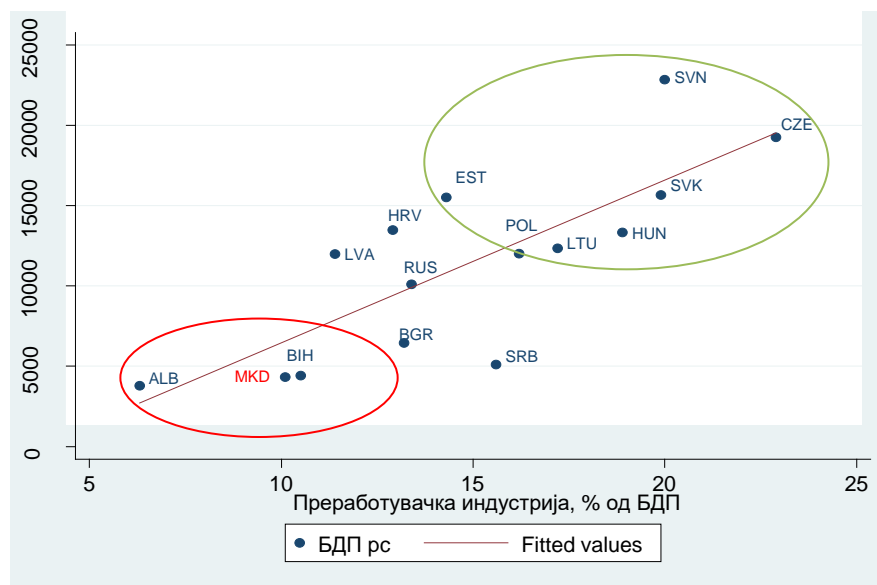
Сектори	2001-2017			
	Стапка на раст, (%)	Учество во БДП (%)	Апсолутен придонес, (%)	Релативен придонес, (%)
А Земјоделство, шумарство и рибарство	1.43	9%	0.13	4.76
Б, Г и Д Рударство и вадење на камен; Снабдување со електрична енергија, гас, пара и климатизација	0.70	4%	0.03	0.99
В Преработувачка индустрија	3.77	9%	0.35	13.04
Ѓ Градежништво	5.49	8%	0.42	15.92
Е, Ж и З Трговија на големо и трговија на мало; поправка на моторни возила и мотоцикли; Транспорт и складирање; Објекти за сместување и сервисни дејности со храна	4.03	16%	0.66	24.63
С Информации и комуникации	6.73	5%	0.31	11.71
И Финансиски дејности и дејности на осигурување	5.81	3%	0.18	6.91
Ј Дејности во врска со недвижен имот	-0.84	13%	-0.11	-4.10
К и Л Стручни, научни и технички дејности; Административни и помошни услужни дејности	10.28	3%	0.27	10.07
Љ, М и Н Јавна управа и одбрана; задолжително социјално осигурување; Образование; Дејности на здравствена и социјална заштита	0.92	13%	0.12	4.58
Њ, О и П Уметност, забава и рекреација; Други услужни дејности; Дејности на домаќинствата како работодавачи; дејности на домаќинствата кои произведуваат разновидна стока и вршат различни услуги за сопствени потреби	0.05	3%	0.01	0.32
Додадена вредност	2.76	86%	2.37	88.84
Нето-даноци на производи	2.11	14%	0.3	11.16
Бруто-домашен производ	2.7%	100%	2.7%	100%

Преработувачка индустрија во РМ

Панел А Бруто додадена вредност на преработувачка индустрија, базични цени (000 УС\$) и
Панел Б Преработувачка индустрија (% од БДП) во Република Македонија

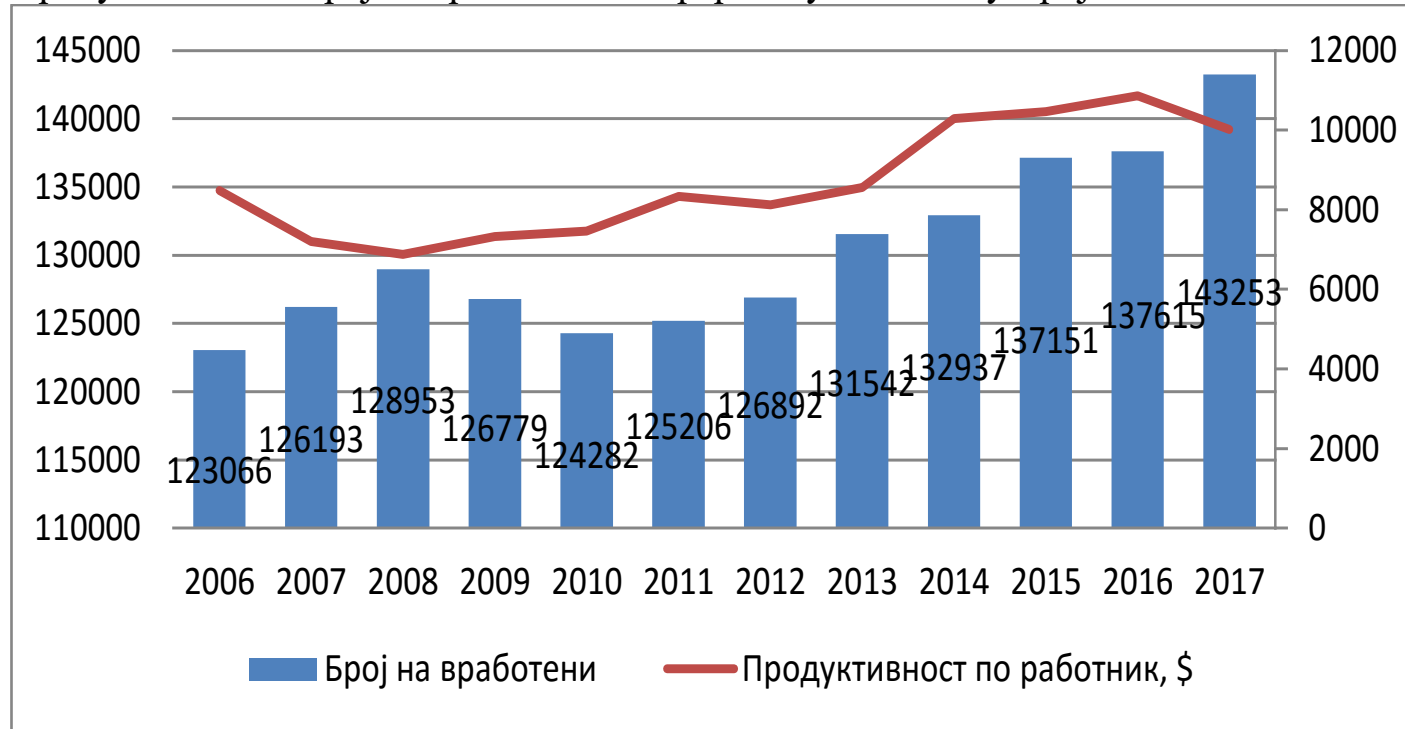

Преработувачка индустрија (% од БДП) во земји од ЦИЕ

Бројот на вработени во **преработувачката индустрија** бележи тенденција на зголемување за **20.187 нови работни места** (од 123.066 во 2006 година на 143.253 во 2017 година), во однос на **140.000 новокреирани работни места во услужниот сектор** за истиот период.

Продуктивност и број на вработени во преработувачка индустрија во РМ

Продуктивност ана преработувачката индустрија (мерена како однос помеѓу бруто додадената вредност по базични цени во однос на бројот на вработени) бележи **благо подобрување** (од 8485 US\$ во 2006 година на 10.000 US\$ во 2017 година)

Бруто додадена вредност, продуктивност по работник и број на вработени во одделни индустриски гранки во 2010 година

- **текстилната и кожарската индустрија** како трудо-интезивна индустрии со релативно ниска продуктивност по работник (помалку од 5.000 евра годишно) ангажира повеќе од **40%** од вкупниот број на вработени во ПИ
- **фармацевската и машинската индустрија** како индустриски гранки со висока продуктивност (32.659 евра и 11.700 евра, респективно) имаат релативно мало учество во вкупната преработувачка индустрија од аспект на бројот на вработени (**1%** и **1.15%**, респективно)
- дејностите како што се **поправки и инсталирање на машини и опрема** и **производство на компјутерски, електронски и оптички производи** како дејности со висока продуктивност **имаат уште помало учество** во преработувачката индустрија.

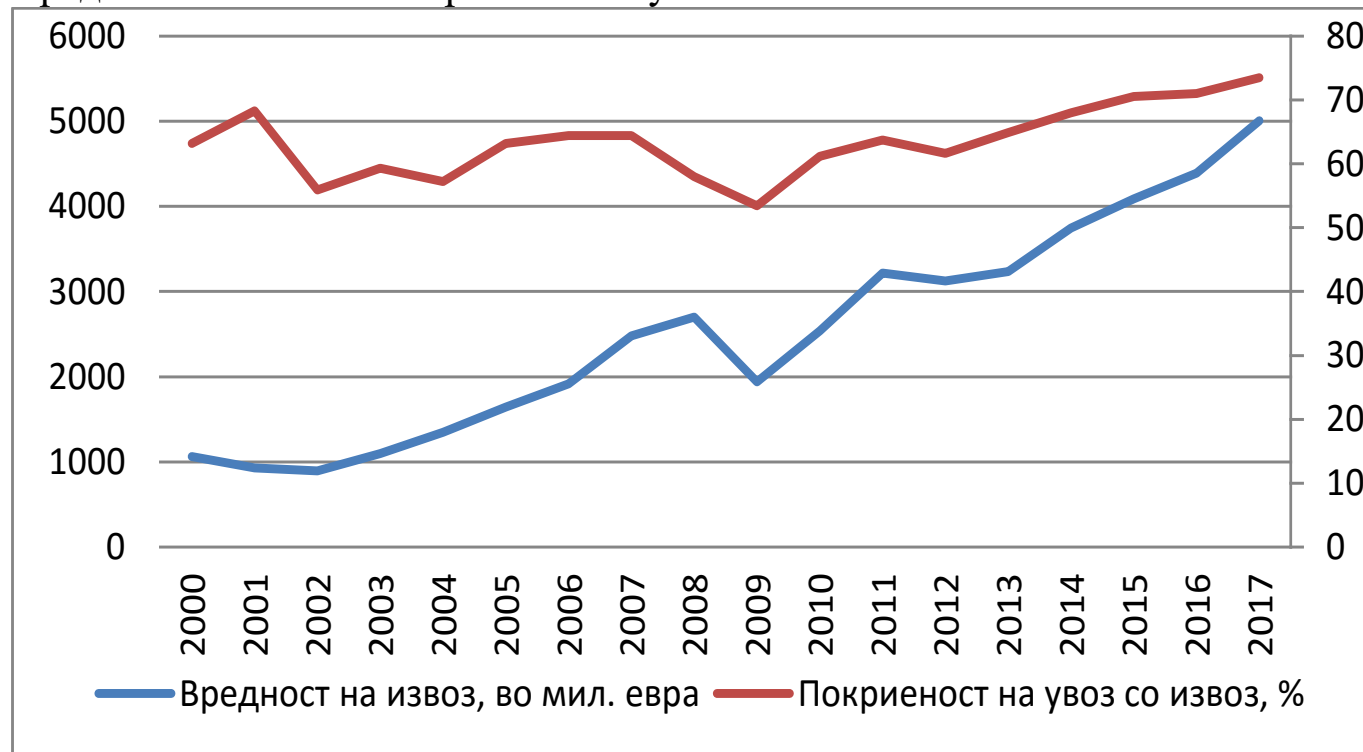
Бруто додадена вредност, продуктивност по работник и број на вработени во одделни индустриски гранки, 2010 година и 2017 година

Индустриска гранка	Бруто додадена вредност, %		Број на вработени, %		Продуктивност, САД\$	
	2010	2017	2010	2017	2010	2017
Облека	16.27	13.88	34.31	28.54	2719	3790
Прехранбен сектор	14.66	13.93	11.12	14.48	7554	7490
Фабрикувани метали	4.77	4.08	6.82	5.43	4014	5854
Метали	9.83	7.07	5.69	5.07	9896	10.871
Кожарски сектор	1.86	1.88	5.57	4.69	1914	3128
Тутунски производи	5.38	3.25	4.10	1.46	7538	17304
Текстил	1.09	3.11	3.67	4.62	1700	5251
Неметални минерали	9.16	6.46	3.53	3.07	14877	16453
Гума и пластика	3.23	/	3.41	/	5433	/
Мебел	2.66	2.41	3.06	3.65	4979	5155
Електрична опрема	2.35	2.82	2.58	1.87	5210	11764
Пијалаци	8.85	5.46	2.30	2.32	22111	18317
Дрвна индустрија	1.03	1.13	2.22	1.73	2656	5102
Машински сектор	2.35	11.00	1.15	1.06	11700	80885
Автомобилска инд.	0.15	6.46	1.10	9.50	798	5300
Хемиска индустрија	1.42	1.08	1.05	0.98	755	849
Фармација	5.75	5.77	1.01	1.19	32659	37963

Извор: Пресметка на авторите врз база на податоци од Државниот завод за статистика

Извозни перформанси на РМ

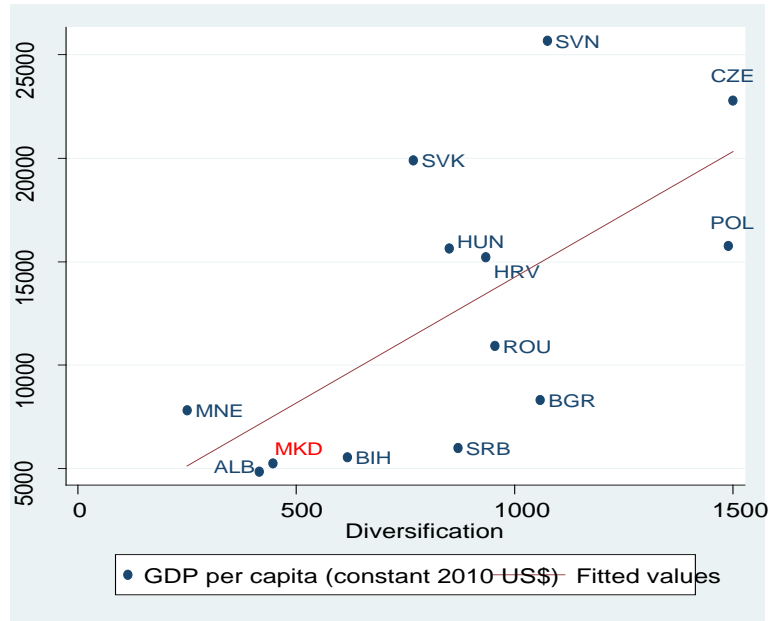
Вредност на извоз и покриеност на увозот со извоз во РМ

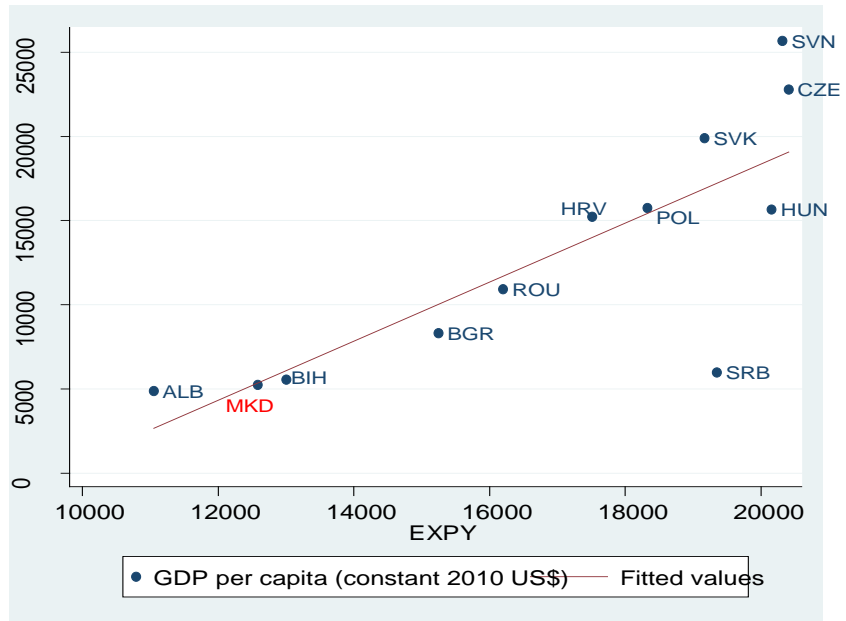
Извозот бележи значителен тренд на зголемување од **1 милијарда** во *2000 година* на **5 милијарди евра** во *2017 година*, или извозот во анализираниот период расте со просечна стапка од **10%**

Процентот на покриеност на увозот со извоз во анализираниот период е сеуште на ниво од околу **70%**.

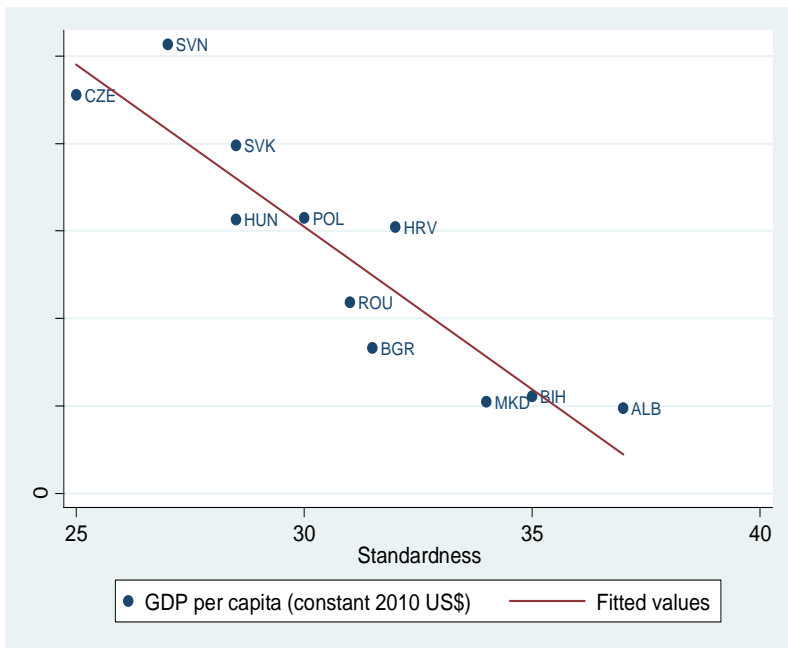
Панел А Извозна диверзификација и БДП пр

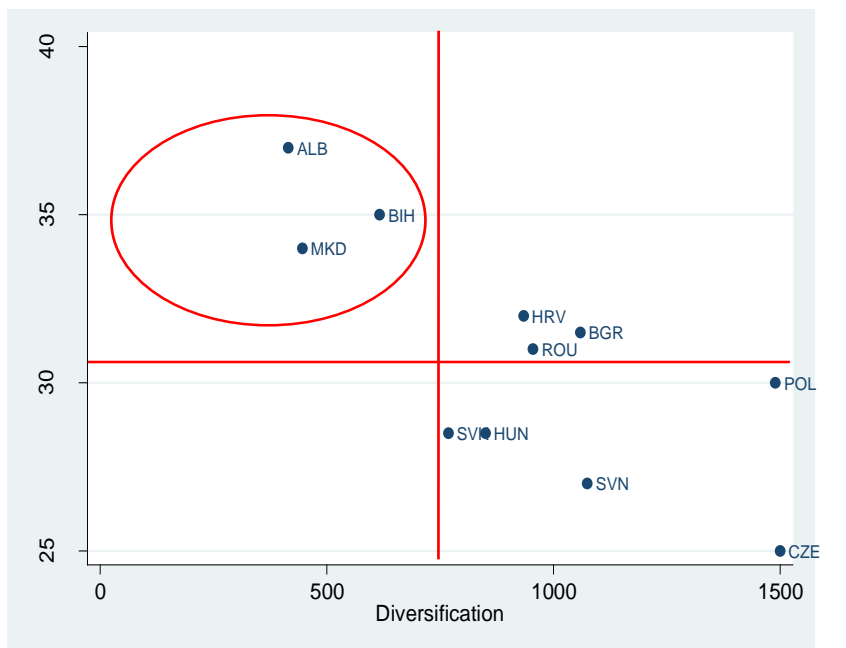
Панел Б Извозна софистицираност и БДП пр

Панел А Извозна стандардност и БДП пр

Панел Б Извозна стандардност и диверзификација

Македонија

Извоз - 5 милјарди евра

447 извозни производи

3000 извозни компании

80 земији

Словенија

Извоз - 28 милијарди евра

1076 извозни производи

8000 извозни компании

150 земији

Предлог политики

Модерна реиндустријализација и извозна диверзификација како фундаментални процеси за забрзување на растот на македонската економија

Брзината и успешноста во спроведување на овие процеси во голема мера се детерминирани од **претходната индустриска и извозна структура на земјата** што де факто ги определува нејзините развојни потенцијали, како и од **активната улога на државата** гледано низ призмата на **ефикасноста и ефективноста на економските и индустриските политики.**

Првиот чекор е **мапираат стратешките индустриски сектори, подсектори и производи**

Вториот чекор е **изработка на секторски дијагностики на ниво на компанија или група на компании во дефинираните стратешки сектори и подсектори**

Дизајнирање на економските и индустриските политики кои треба да обезбедуват системска поддршка за поттикнување на процесот на модерна ре-индустријализација преку реструктурирање на економијата и подобрување на извозната конкуретност на земјата.

Првиот пакет на мерки треба да бидат насочени кон обезбедување на **финансиска поддршка за инвестиции** на извозно ориентирани домашни компании во рамките на претходно адресираните стратешки индустриски сектори, подсектори и производи.

Вториот пакет на мерки се однесува на **подобрување на кадровските и менаџерските способности** на извозно ориентирани домашни компании.

Третиот пакет на мерки се однесува на **редефинирање на програмата за привлекување на СДИ** во која фокусот ќе биде ставен на привлекување само на оние странски компании во рамките на претходно адресираните стратешки сектори и подсектори.

Четвртиот пакет на мерки е насочен кон **градење на инфраструктура за Индустрија 4.0**

На крај, *петиот не помалку важен пакет на мерки* се однесува на **зајакнување на институционалните капацитети на државата и подобрување на бизнис регулативата.**

Ви благодариме на вашето
внимание!